

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum XI. Licèt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

betur. Denique *Innoc. III. in c. penult. hoc tit.* privilegium Cisterciensibus, Templarijs, & Hospitalarijs concessum restrinxit ad prædia, quorum possessionem ante Lateranense Concilium sub Alexandro III. habuerunt; at verò ex prædijs postea acquisitis ad decimas dandas ijs, quibus dari solita sunt, priusquam ad Religiosos illos prædia pervenerunt, obligati esse debeant; salvo interim manente privilegio omnibus Religiosis, & Clericis in communibus viventibus concessio, quoad novalia, pascua, & hortos ipsorum. Hanc ipsam rem explicavi etiam *lib. 4. tra. 6. c. 3. n. 4.* & videri potest *Rebuffus cit. loco.*

CAPITULUM XI.

Licèt.

PARAPHRASIS.

Tametsi Religiosis quibusdam, videlicet Cisterciensibus, Hospitalarijs &c. indultum fuerit, ut ex prædijs, quæ propria manu, vel sumptu colunt, nemini decimas dare teneantur, non idè hoc extendi, & intelligi debet de prædijs, quæ Religiosi alijs tradunt excolenda.

SUMMARIUM.

1. De quibus prædijs intelligi debeat privilegium Immunitatis a decimis concessum Cisterciensibus.
2. Privilegium immunitatis hujus, si personale sit, non transit ad colonum.

Notandum primum. Privilegium Cisterciensibus &c. datum de immunitate prædiorum intelligi debet de proprijs prædijs, & quæ ipsimet colunt, pro sustentatione vitæ, dummodo ea ante Lateranense Concilium sub Alexandro III. acquisierint, & hæcenus possederint.

Adverte hic varijs modis tradi posse prædium alteri ad excolendum. Primò, ut mero famulo, qui sumptibus domini ex-

colere debet, constituta ipsi mercede, in pecunia, vel frumento, vel concessio illi in su, domo, & proventu fructuum &c. hoc in casu prædium sumptibus monasterij traditur, & idè privilegio immunitatis gaudet. Secundò, ut prædium alteri colendum tradatur ad *Firmam*, seu sub certa pensione annua pecuniaria, & hæc est proprie locatio, vel emphyteusis. Tertio, ut prædium alteri colendum tradatur, pro pensione fructuaria. Et hæc est improprie dicta locatio, & potius innominatus contractus, do, ut des, sicuti *Bartholus tradit in L. si merces. §. vis major. ff. locati. test tamen, & solet locatio appellari. L. olei 21. C. locati.* Quòd si ad decimas prædium ultra elocetur ager, emphyteusis contractus censetur, atque in his elocationibus certum est, prædia coli sumptibus colentis, & idè decimis esse obnoxia, uti hic dicitur. Quartò, ut prædium tradatur colono partiario, qui tanquam per societatis contractum v. g. dimidium, vel partem tertiam fructuum percipiat, alterum dimidium domino tradere debeat. De his ita elocatis prædijs dubitatur, num in privilegio illo comprehendantur. *Negat Clemens. 1. hoc tit. Abb. in c. prædiorum n. 2.* & puto veram esse sententiam, ut plerumque sit, colonus partiarus sumptus facere debeat, & idè majorem partem fructuum accipiat. At verò si monasterium sumptus faceret, ipsi autem colonus pars fructuum, v. g. quarta, solvitur duntaxat pro labore, tunc prædium a decimis immune erit; sin denique sumptus communes sint, tunc decimæ solvenda duntaxat ex ea parte, quæ colonus provenit.

Notandum secundum. Si immunitas a decimis concessa sit contemplatione personarum, ita, ut sit privilegium personale, non transit ad colonum; tunc si esse reale privilegium, sive immunitas ipsi prædium data, quamvis in favorem personarum v. g. Regularium, ut si dicatur: eximimus Religiosos hujus Ordinis, eorumque prædia a decimis,

decimis, tunc neque coloni decimas dabunt; non quod ipsis immunitas aliqua concessa sit, sed contemplatione Religiosorum, seu propter ipsos, quippe, qui tantò majorem pensionem colonis imponent, uti advertit Suarez de decimis c. 19. n. 14. & videri potest *Gl. in supra cit. Clemen.*

CAPITULUM XII.

Ad audientiam.

PARAPHRASIS.

Quidam à Monachis Cisterciensibus, ex prædijs, quæ ipsi proprio labore, aut sumptu colebant, decimas exegerunt, privilegia eorum perperam interpretantes, quando ipsis concessum fuit, ut de laboribus, quos proprijs manibus, aut sumptibus colunt, decimas non solvant, quod nomine laborum novalia intelligi debeant. Hoc intellectu mandat Papa, ut exactio ista decimarum impediatur, & Cisterciensium privilegium defendatur, quia, si Pontifex, nomine laborum, novalia tantum intelligere voluisset, non labores, sed novalia posuisset.

SUMMARIUM.

Quomodo verba privilegij de immunitate à decimis intelligenda sint?

Notandum. Licet verba privilegij, quantum in aliorum præjudicium cedit, strictè sint interpretanda, uti dixi in c. 3. hoc tit. non tamen ita, ut à proprietate, communi acceptione, & usu verborum recedatur, ratio insinuat hinc, & in c. quia 22. de privilegijs, cum enim verba, quibus auctor utitur, significare debeant mentem ejus, præsumptio est, ita eum verba accipere, sicuti communiter accipi solent, etenim, si aliud significare voluisset, id proprijs, aut usitatis vocabulis expressisset. Verum cum hæc præsumptio tantum sit, ideo, si ex verbis adjunctis, vel oppositâ ratione, aut alijs conjecturis, contrarium

clare colligatur, videlicet legislatorem, vel privilegij auctorem, verbum accepisse improprie, vel minus usitatè, tunc præferenda est hæc significatio, ut habetur in *L. non aliter 69. ff. de Legatis 3.* Idemque dicendum, si necessitas cogat, quia ex propria, vel usitata significatione contradictio, aliudve absurdum sequeretur, tunc non præsumitur, hanc fuisse ejus mentem, sed verba intellexisse, ita, ut dispositio rectè consistat, juxta *L. 18. & 19. ff. de legibus,* & explicavi *lib. 1. tra. 4. c. 18. n. 6.*

Videri etiam potest hic *Abb. n. 2.* quod Legis, aut privilegij dubij interpretatio ad judicem spectet, si eam ex principijs juris communis, aut rationis naturalis facere possit; siquidem hæc interpretandi potestas etiam Doctoribus concessa est *L. unica. C. de professoribus & c. lib. 12.* Sin autem dubium arduum sit, ita, ut nec ex legibus similibus, nec ex naturali dictamine, aut communiter receptis principijs dissolvi possit, tunc ad principem, seu auctorem recurrendum, cum ejusdem sit Legem interpretari, cujus est condere. *c. inter 31. de sententia excommunicationis.*

CAPITULUM XIII.

Quoniam.

PARAPHRASIS.

Episcopus Brixienfis ab Alexandro III, quaesivit, quid de decimis novalium suæ Diocesis statuere debeat. Respondet Papa, si novalia intra certam parochiam sita sint, eorum decimas, demptâ portione Episcopali, ad eandem parochiam spectare; alioquin (id est, si non intra fines alicujus parochiæ sint) ad Episcopum pertinet, ut eas decimas alteri Ecclesiæ deputet, vel ad suas necessitates retineat.

SUMMARIUM.

1. Decima novalium ad quem pertineant?

Zz 3

2. Discri-